

Született nyelvünkön

A magyar nyelv dicsérete a XVII–XVIII. században

2005 nyarán, a gyergyószentmiklósi Mark House Kiadó gondozásában jelent meg Róth András Lajos székelyudvarhelyi könyvtáros és történész szöveggyűjteménye, mely XVII–XVIII. századi szövegeket tartalmaz a Székelyudvarhelyi Tudományos Könyvtár anyagából.

A szöveggyűjtemény összeállítását a Pro Renovanda Cultura Hungarie Alapítvány „Tudomány az oktatásban” szakalapítványa által megítélt pályázati támogatás tette lehetővé. Az igényes kivitelű, korabeli illusztrációkkal gazdagon ellátott kötetben közel száz szerző kétszáz év távlatában nyilatkozik a magyar nyelvről, a magyar öntudatról és a magyarságról – s nem utolsósorban a nemzetéről. Ugyanis nemzeti irodalmi nyelvünk kialakulása előfeltétele volt a polgári értelemben vett nemzetté válásunknak. A kötetben egyaránt helyet kaptak kevésbé jelentős szerzők, illetve olyanok is, akik könyvek tucatjait írták. A szövegek abban a korban születtek, amikor a Kárpát-medencében kezdtek kialakulni a modern nemzetek. A szerkesztő különböző műfajú művek előszavából és ajánlásából ragadott ki részleteket, mivel ezek a szerzői érvelések és öngazolások sokaságát tartalmazzák. A válogatás igen sokrétű, hiszen nemcsak irodalmi, hanem közéleti, vallásos szövegek, valamint nyelvújítók és fordítók szövegei is bekerültek az összeállításba. A fordítások nagy része latinból, franciából, németből történt. Az idézett szerzők nyíltan hitet tettek valamilyen formában a magyar nyelv, az anyanyelv mellett, mindnyájan próbára tették nyelvünk kifejező erejét. A kiragadott szövegek, melyek helyesírási módja szerzőről szerzőre, nyomdászról nyomdászra változik, időrendben követik egymást. A könyv olvasójának figyelmét megragadják a XVII–XVIII. századi nyelvi fordulatok és érvelések. A szöveggyűjteménynek három kulcsszava van: az egyik az anyanyelv, a másik haza, a harmadik a nemzet. A korra jellemző a nemzeti érzet tudatosítása: a haza, anyanyelv, és nemzet felemelkedésének különböző útjairól zajlik a vita a megszólaltatott szerzők írásaiban. A magyar felvilágosodás egyik alapvető sajátossága, hogy a nemzeti nyelvért és irodalomért vívott harc szorosan összefonódik benne.

„A válogatás annak a széles olvasói rétegnek készült, amely – az idézett könyvek ritkasága miatt – ma már aligha találkozhat ilyen jellegű írásokkal, de melynek mindenképpen szembesülnie kell az átfogott időszak fokozatosan változó és egységesülő nyelvi és helyesírási normáinak alakulásával.” – vallja a kötet összeállítója.

A szövegek értelmezését a szöveggyűjtemény végén található, nagy gondossággal összeállított szó- és névmagyarázat segíti. Róth András munkája igen hasznos lehet történészeknek, nyelvészeknek és a régi magyar nyelv iránt érdeklődőknek egyaránt.

Született nyelvünkön... A magyar anyanyelv dicsérete a XVII–XVIII. Században.
[Szöveggyűjtemény] A szövegeket vál. és bev. Róth András Lajos. Gyergyószent-
miklós, Mark House, 2005. 402 p., ill.

Szabó Károly

